

Arbeidsplasser og utdanning for alle

Norge har de siste to årene opplevd store nedbemanninger og økende arbeidsledighet på grunn av sterkt fallende oljepris og påfølgende bortfall av oppdrag til leverandørindustrien. På sikt kan økende arbeidsledighet, utenforskap og fallende petroleumsinntekter utfordre velferdssamfunnet. Det er blant ingeniør- og ikt-yrker man har sett den sterkeste veksten i ledighet i NAVs statistikker og den samme utviklingen ser vi blant våre medlemmer. Veksten i ledigheten rammer medlemmer i alle fylker, men er likevel svært skjevt fordelt. Rogaland er det fylket som er desidert hardest rammet med en ledighet blant NITOs medlemmer på 6,7 prosent.

For programperioden 2017 – 2021 er NITO opptatt av at Norge skal møte både petroleums krisen, klimautfordringene og det digitale skiftet. Norge vil være tjent med å dra nytte av verdifull ingeniør- og teknologkompetanse som har blitt opparbeidet gjennom mange år. Vi har forslag til tiltak innenfor områdene **omstilling av kompetanse, arbeidsliv, skole og høyere utdanning, velferdsteknologi og energi** som vi ber Arbeiderpartiet vurdere i sin programprosess.

1. Omstilling av kompetanse

Arbeidstakernes kompetanse må gjennom omstilling bidra til en grønnere og mer digital fremtid. De siste to årene har mange ingeniører blitt arbeidsledige, mens deler av næringslivet opplever at de ikke får tak i ingeniører med riktig fagkombinasjon. Norge har brukt betydelige midler i å utdanne ingeniører og teknologer, og vi har ikke råd til å la ingeniører gå arbeidsledige. Dessuten er samfunnet avhengig av ingeniørkompetanse for å møte klimautfordringene og det digitale skiftet. Ved å legge til rette for kompetanseutvikling kan Norge lykkes med nødvendig utvikling og endring i næringsstruktur.

- Tilrettelegging fra NAV 1: Ordningen med midlertidig lønnstilskudd er ikke godt nok kjent. Gjennom økt bruk av midlertidig lønnstilskudd i offentlig sektor og i små og mellomstore private virksomheter, kan man forhindre kompetanseforvitring og bidra til kompetanse som kan skape ny vekst.
- Tilrettelegging fra NAV 2: Øke midlene til Bedriftsintern opplæring (BIO-midler) i perioder med omstillingsbehov, og justere ordningen slik at den oppleves som mer attraktiv også for kompetansebedrifter. Andelen av tilskuddet som kan dekke lønnsutgifter bør økes fra 2/3 til 3/4 for støtteberettigede bedrifter og tiltak.
- La ingeniører være lærere innen real- og teknologifag i ungdomsskole og videregående skole som et ad hoc tiltak, samtidig som de får ta nødvendige tilleggsfag og PPU for å kvalifisere seg som lærer.
- Innføre KompetanseFUNN etter modell fra SkatteFUNN, gjennom skattefradrag for satsing på kompetanseutvikling for de ansatte i virksomheten.

2. Arbeidsliv

Bruk av teknologi kan skape utfordringer for arbeidstakeren f.eks. gjennommangel på skille mellom arbeid og fritid. Brukt riktig kan tilgjengelighetsteknologi skape mer fleksibilitet i arbeidshverdagen for den enkelte. Likevel strekker mange arbeidstakere seg langt for å imøtekomme virksomhetens behov, mens de fleste arbeidsgivere fortsatt er konservative når det gjelder oppmøteplikt og kjernetid. Den norske modellen og trepartssamarbeidet har vil være en nøkkelfaktor for Norges økonomiske suksess framover.

- Faste arbeidsforhold må være hovedregelen i norsk arbeidsliv.
- Legge til rette for å bevare og utvikle av den norske modellen i arbeidslivet.
- Fleksibel arbeidstid må utgjøre et reelt gode for arbeidstaker.
- Å skille fritid og arbeid er viktig for å beskytte den enkeltes helse og familieliv.
- Den generelle aldersgrensen i arbeidsmiljøloven må fjernes.

3. Skole og høyere utdanning

En nøkkel til verdiskaping og arbeidsplasser er å starte med de som skal bygge samfunnet i fremtiden. Rett kompetanse blant fremtidens arbeidstakere er også viktig for å unngå utenforskap. NITO ønsker en forsterket satsing på utdanninger som bidrar til innovasjon og nyskaping. Utdanningsretninger som bygger på realfag og teknologi vil være svært viktig for å skape nye, grønne og fremtidsrettede ideer og bedrifter.

Teknologiutvikling er viktig for å løse store utfordringer samfunnet står overfor, det være seg klimautfordringer, riktig energiforsyning og rent vann, samt å bekjempe sykdommer og å gi befolkningen en verdig alderdom. For å løse disse og mange andre utfordringer nasjonalt og globalt, må vi utdanne ingeniører og teknologer som kan skape fremtidens teknologiske løsninger. Da må utdanningsinstitusjonene ha en reell mulighet til å prioritere en kvalitetsheving i ingeniør- og teknologutdanningene.

- Styrke finansieringen av ingeniør og teknologutdanningene ved å endre dagens finansieringssystem slik at disse utdanningene sikres langsiktighet, god infrastruktur og oppdatert utstyr.
- Innføre obligatorisk teknologifag i ungdomsskolen og «Teknologi og design» som eget fag for å styrke realfag i skolen. Satsing på realfag i ungdomsskolen er viktig for å redusere utenforskap i framtidens arbeidsmarked.¹
- Øke det årlige tilskuddet til de regionale vitensentrene for oppfylle den nasjonale realfagsstrategien «Tett på Realfag». Vitensentrene kan styrke realfagsundervisningen i skolene, blant annet gjennom kreativitet, innovasjon og digital kompetanse.
- Alle elever og lærere i Norge må få tilgang til et vitensentertilbud.
- Styrke rådgivningstilbudet i grunn- og videregående skole slik at elever kan ta mer informerte valg. Dette kan spesielt bidra til å øke rekrutteringen av kvinner til fag de er underrepresentert. I dag er kun 23 % av sysselsatte ingeniører kvinner.

4. IKT og digitalisering

Virkemidlene for arbeidstakeres omstilling må kombineres med omstilling og utvikling av næringslivet, slik at Norge får flere ben å stå på. Det betyr at rammebetingelsene må bidra til at bedriftene kan utvikle og ta i bruk ny teknologi. Digitalisering er en nøkkel til økonomisk vekst. Næringslivet må gjøres bedre i stand til å møte det digitale skiftet.

- Sammen med næringslivet og organisasjonene i arbeidslivet etablere en High tech-strategi som etablerer mål og virkemidler for digitalisering av industrien.
- Satse på datahaller i Norge gjennom gunstige skatte- og avgiftsregler, og tilrettelegging av kompetansemiljøer med kapasitet til å både drift, vedlikehold og lagring av data for de store IT-selskapene og for offentlige virksomheter.

¹ <http://forskning.no/matematikk-samfunnsokonomi-skole-og-utdanning/2013/01/matte-bestemmer-fracfall-i-skolen>

- Utrede den reelle kostnaden ved offshoring versus fortsatt bruk av arbeidskraft i Norge. Offshoring utgjøre en fare for kompetanseforvitring gjennom at kompetansearbeidsplasser tas ut av landet.
- Innføre en offentlig godkjenningsordning for offshoring, for eksempel gjennom Datatilsynet, for å redusere sikkerhetsrisikoen forbundet med lagring av data i utlandet.

5. Helse og velferdsteknologi

Velferdsteknologi kan gi brukerne økt livskvalitet gjennom et bedre tjenestetilbud, og kan tilrettelegge for at flere kan være i arbeid. Det vil også bidra til mer effektive tjenester.

NITOs behovsundersøkelse viser at kommunene har vansker med å tiltrekke seg nødvendig ingeniørkompetanse. Kommunene må arbeide for å tiltrekkes seg ingeniører og teknologer.

- Opprette tverrfaglige videreutdanninger og mastergradsstudier innen velferdsteknologi.
- Sikre at kommunene har økonomisk handlingsrom til å heve kompetansenivået blant ingeniører, teknologer og helsepersonell innen velferdsteknologi.

6. Energi og klima

For å klare oppfylle internasjonale forpliktelser vil det være behov for å gjøre petroleumsnæringen grønnere. Med ingeniør- og teknologhjelp kan vi sørge for å implementere fremtidsrettede teknologier, som for eksempel fangst og lagring av CO₂-utslipp. Dette er løsninger som også kan bidra til å styrke Norges grønne konkurransekraft.

- Ta i bruk og utvikle ny teknologi for CO₂ fangst og lagring, styrke klimateknologifondet og miljøteknologiordning.
- Stimulere næringslivet til å sette eget energiforbruk og klimagassutslipp på agendaen. Det ligger betydelig ubenyttet potensiale i å tilrettelegge for klima og miljø på arbeidsplassen; både gjennom at bedriften selv medvirker til en bærekraftig utvikling og at det inngås miljøvennlige tariffavtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Dette skjer med stort hell i England
- Øke investeringene i kollektivtransport og infrastruktur for å nå målene i Paris-avtalen. Norske ingeniører og teknologer vil være nøkkelaktører i omleggingen av transportsektoren.
- Etablere kompetanse og rådgivningstjenester om energieffektiviseringstiltak til næringslivet, samt støtteordninger til mindre virksomheter.
- Øremerke midler til klimarådgivere i kommunene ved gjeninnføring reformen Miljøvern i kommunene (MIK-reformen).

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President